

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Brassó, Nagy- és Czérna-utca sarkán
Papp F. utorraktára fölött, 1. em.
hol a szerkesztő h. t. köznapokon délelőtt
9-11 óra között,
Bologna, neater-utca 325. sz. a
hol minden délután alálható
A lap szellemi részét illető min-
den közlemény, valamint
az előfizetési pénzek és hirdetések
bérmentesen is küldendők
Készítésköltsége nem tartozik.

BRASSÓ

ELŐFIZETÉSI ÁR
helyben házhoz hordva v. vidékre
postán küldve:
Egész évre 7 frt, félévre 3 frt 50 kr
negyedévre 1 frt 80 kr.
Külföldre egész évre 20 frank.

HIRDETÉSEK DÍJA:
4 hasábos gármond-sí helye 5 kr (1-10 so
helye 50 kr.) Nagyobb és többszöri hárde-
téseknél kedvezmény.
Minden egyes hirdetés bérmentesen 30 kr
Nyílt-tér sora 10 kr.
Hirdetések és nyílt-tér előre fizetendő.

Politikai, társadalmi, közgazdasági, közművelődési és szépirodalmi lap.

A brassói és erzsébetvárosi kir. törvényszékek és ezekhez tartozó brassói, fogarasi, hosszufalusi s zernesti, dícső-szentmártoni, erzsébetvárosi, hosszúasói, köhalmi, medgyesi, nagy-síki, segesvári és szegedi kir. joghatóságok hivatalos hirdetője.

MEGJELENIK HETENKÉNT HÁROMSZOR: KEDDEN, CSÜTÖRTÖKÖN és SZOMBATON.

Hirdetések felvételnek: Brassóban a kiadóhivatalban; Budapesten: Lang Lipót, Haasenstein és Vogler (János), Dukas és Mezei, Goldberger, A. Eckstein Bernádt; Bécsben: Daube & Co. és társa hirdetési irodájában.

32-ik szám.

Brassó, szombat, márczius 17-én.

IV. évfolyam 1888.

Ünnepély után.

Evés közben jő meg az étvágy, mondja a közmondás. Mi megízleltük a nemzeti ünnepélyt ezelőtt egy évvel s most mohó étvágyal várjuk évről-évre annak ismétlődését. A múlt évi ünnepély fényesen sikerült, az ideit még fényesebben, úgy, mint magyar ünnepély Brassóban még nem.

Magyarságunk ily tömegesen és minden különbség nélkül még nem vett részt ünnepélyen Brassóban, mint az idén, midőn két-kora helyiség is kicsiny lett volna ama díszes közönség befogadására, mely részese kívánt lenni a magyar nemzeti ünnepről, az igaz hazafiság eme gyönyörű nyilvánulásának.

Minden ily ünnepély egy-egy győzelem a brassómezei magyarságra. Hirdetőkje annak, hogy az ország legkeletibb s talán legexponáltabb pontján él egy magyar elem, erős, mint egy várfal, bevehetetlen, mint a legerősebb sziklavár, életerős és harcsképes, mint a legerősebb hadsereg. Hirdetőkje annak, hogy az ország végső pontján úgy terjed a hazaszeretet, úgy hódít az állameszme, mint a szalma között a láng, csak hogy azzal a különbséggel, míg ez fellobban, hogy a másik pillanatban már lelohadjon, — ez állandó marad s mély, kitörölhetetlen nyomokat hagy hátra; nyomokat, melyeken egy új nemzedék még hatalmasabb bátyákat fog emelni a hazának.

A tegnapi márczius 15-iki ünnepély fényes, semmi kívánni valót hátra nem hagyható ünnepélyünk sikere hirdetni fogja széles e hazában, hogy a brassómezei magyarságban az ország csakugyan olyan fiakat bír, kik a szó legnemesebb értelmében fogva fel a hazaszeretet szent fogalmát, az ősök véres foglaltsait a műveltség fegyverével folytatják, hogy azon földön, melynek minden talpalatnyi részét honfivér termékenyíté, így-ekszenek egy emléket állítani, maradandóbbat az ércnél, egy emléket a szívben, melyet majdan az apa örökségkép fog fiára hagyni; melyet a költő csak e négy szócskával fejezett ki: „a haza minden előtt!”

Azonban ez ünnepélynek reánk helyiekre is megmérhetetlen becsé van. Életjel s létjogosultságunk bizonyítéka ez. Bizonyítéka annak, hogy ez a magyarság kezd erősödni s

még inkább fog erősödni, mert felébredt benne a nemzeti önérték. S ha más ajku polgártársaink megnézték ez ünnepélyt s ott azt a magyarságot, vajjon lehetséges-e eltagadni, hogy Brassómezei magyarsága kultúra s tekintély dolgában semmiben sem áll alattuk? — Vajjon lehetséges-e megvonni az elismerést, a tiszteletet egy maroknyi magyarságtól, mely csekély száma dacára hatalmas phalanxszá nőtte ki magát ott, hol még ezelőtt negyven évvel, mikor épen a magyar nemzet megadta a szabadságot, az egyenlőséget e hon minden polgárainak, — ő egyenlő volt a semmivel?

Ebben látjuk mi nemzeti ünnepélyeink legfőbb sikerét s eredményét: a tisztelet parancsolásában. Mert ha meg is tagadtatnék az öltünk, tetteink, magunktartása parancsol számunkra tiszteletet.

Ez az út, melyen nekünk tovább kell haladnunk. Ez az út vezet a teljes diadalhoz: a szabadság nagy napja lesz a mi Megváltónk is, a ki eljövendő, hogy nekünk jogot, egyenlőséget és tiszteletet biztosítson.

Hiszszük, bízunk a magyarok istenében, a ki utainkat kijelöli, a ki győzelmeinkben megsegített eddig és segíteni fog ezentúl is, hogy nincs messze már az az idő, midőn önmaguktól zubannak alá a válaszfalak, melyek ma még a testvérmagyságtól elválasztanak; hisszük, hogy e várva várt nap is a szabadság, egyenlőség és testvériség nagy ünnepe lesz, melyen közösen, egyetértve fogjuk a nagy költővel felkiáltani, mint most negyven éve a nemzet milliói:

„Szentegyház keblem belseje,
Oltár a képed,
Te állj s ha kell,
E templomot is lerontom érte.”

Márczius 15. Brassóban.

Márczius 15. ismét nagy napja volt a brassómezei magyarságnak, melyen oly fényesen ünnepelt, mint eddig még soha.

A délelőtti ünnepélyről már múlt számunk adott hírt, most csak

az estély

jő. A milyen az ünnepély volt, olyannak bizonyult az estély is. Régen volt magyarságunk így együtt ily szép számban, így minden rétege, mint ez alkalommal. — Hivatalnok s kereskedő, orvos és ügyvéd, tanár és

tanító, magánzó és iparos mind ott volt, úgy hogy a terem ismét zsúfolásig megtelt s a fiatalság nagy része a melléktermekbe szorult.

Mintegy fél kilencz óra lehetett, mikor a zenekar rázendített a „Rákóczy indulóra, mely a már türelmetlenkedő közönséget egészen fellelkesítette.

Az első piéce, mint rendesen, — most is künő dalárdánké volt, mely, mint mindig, most is fényesen állotta meg helyét. Festetich „Árvalány-haj-át” énekelte azzal a praecizitással, melyet tőle már megszoktunk. Hogy dús tapsot aratott, felesleges is mondanunk.

Rövid szünet mulva Bányai Mariska k. a. jelent meg az emelvényen, hogy elragadja a közönséget gyönyörű, kellemesen csengő énekével, „A szemim könnyben ferednek” Zimaytól, — melynek hatása oly nagy volt, hogy a k. a., akarva-nem akarva, kénytelen volt még egy, nem kevésbé szép énekkel megtoldani piéceét. Az éneket zongorán Jaschik Gyula ur kísérte, a ki büszke lehet ezen tanítványára.

Kovács Róza k. a. zongora-játéka követte a szép éneket. Liszt F. „Magyar roham induló”-ja, mely érzéssel, igen szép technikával játszva, nem tévesztette hatását a közönségre, mely nem engedé a kisasszonyt leszállani a podiumról, míg nem ismételte játékát, melyet újból és újból lelkesen megtapsolt. — Kovács k. a. játékáról dícsértnél egyebet nem mondhatunk: de nem úgy a közönségről, mely a művészi játékkal semmiképp sem összhangba hozható tényér-, kés- s villacsörömpöléssel zavarólag hatott úgy a szereplőre, mint a figyelmes hallgatóra.

A lelkes tapsvihar elhangoztával a női kar lépett elő, egy sereg kis dalművész, egy kar, minő a főváros bármely estélyének is díszére válnék. Kücken Ferencz csolnakdalát, „Oh jöjj velem!” oly megragadóan, oly szépen énekeltek; hogy az ember szívesen rohant volna hozzájuk, hogy velök menjen; nagyon helyesen jegyezte meg egy vendég: „ez nem női kar, ez anyagi kar.” S valóban, a női kar ily hatással még nem énekelte. Ebből talán önként következik, hogy a közönség nem elégedett meg egy dallal, hanem még egyet követelt, mit végre kegyesek voltak nyújtani is: magyar népdalokat. Ja-chik karnagy, ki a női karnak mestere és megteremtője Brassóban, kísérte a szép éneket zongorán.

Kellemesen lepte meg a közönséget Binder Jenő főreáliskolai tanár ur, nyilványos estélyeink egy új akja, kinek azonban ezen első fellépése már biztek arra, hogy a rendezőségnek lesz gondjuk reá, minél gyakrabban díszíteni műsorukat énekével. Frank

A „BRASSÓ” TÁRCZÁJA.

Ibn Harimah.

— Arab monda. —

Ibn Harimah csak kettőt szeretett:
A tüzes bort és a költészetet.
Talán költő sem lett volna, hogyha
Lelkét olykor nem mártja a borba.
Barátai ezt a gyöngeséget
Dalaiért könnyen elfelejték.
De nem ám El-Mansour kalifa,
Ki költőkre sokszor rápirita;
Sőt igérté Allah szakállára:
Ráveret majd a költő talpára.

Ibn Harimah egyszer jókedvében
A nagy urhoz beállított szépen,
És köszönti udvarias bókka,
Ritkán látott édeskés mosolylyal.

Tetszett a bók a nagy kalifának,
S a hízeget nevezte fiának;
Sőt így szólott: „Nincsen oly kérésed,
A mit én nem teljesítnék neked.”
Egyre kériek — szólott a költő menten:
Hogy ha néha le-lerészegedem,
Törvényeddel ne büntess meg érte,
Szégyen ezért vén fejem? ne érje!”

— „Jaj, azt, fiam, már én nem tehetem,
Ha részegen hoznak én elébem,
Hogy a Korán parancsolatára
Ne figyeljen Mekka kalifája.
Im azonban halljad rendeletem:
Hogyha téged megkapnak részegen,
Reád ötvent, de ki feljelentne,
Arra százat veretek egyszerre!”

És evvel a parancs ki lön adva,
De sohasem lett ám végrehajva;
Ibn Harimah nyakalhatott tovább,
Hatta ám kelet tüzes borát.
És folyt a dal ajkáról édesen,
Ugy dalolt, mint utána senki sem.

Magyarkövi.

Két régiség.

— Közli: Kóós Ferencz. —

Százhatvanöt éves magyar sirvers.

— A pütkerezi új templom körkerítésének falába befalazva. —

Állj meg uton járó kérded
Itten ki fekszik:
Tiszteletes György pap
Uram teste nyugszik,
Leke pedig menyben vigad
Örvendezik.

Trombitászó után kettő
Edgyesedik:
Ötven 4 esztendő szolgált,
Ezen házban: (t. i. a régi templomban),
Hetven 8 pengit töltött e
Világban.
Ezer hétszáz huszon
Kettőben meghalván,
Tételet ez sirban szent
Iván havában.

A sirvers alakja körülbelől ez:

ÁLLJ MEG UTONJÁRO KÉRDEK
TI KIFEKszik:
TISZTELETES György PAP
URAM TESTE NYUGSZIK
LEKE PENIG MENYBEN VIGAD
ÖRVENDEZIK:
TROMBITA Szó UTÁN KETTŐ
EDGYESEDIK:
ÖTVEN 4 ESZTENDŐT SZOLGÁLT
EZEN HÁZBAN:
HETVEN. 8. PENIG TÖLTÖT E
VILÁGBAN:
EZER HÉTSZÁZ HUSZON
KETTŐBEN MEGHALVÁN
TÉTETET EZ SIRBAN SZENT
IVÁN HAVÁBAN:

A pütkerezi ág. ev. egyház kebléi tanácsa az új templom körkerítését is új.

Lipót karnagy zongora kísérete mellett magyar népdalokat énekelt. Ez a hanganyag s iskola ma egyedül áll Brassóban, a régi csillagokat elhomályosítja ez új csillag. Neki is az a sors jutott, mint a többszereplőnek, ismételnie kellett. Ő az oka, miért énekel oly szépen!

Schmid Mariska k. a. Tompa Mihály „Három a daru” című költeményét szavalta, bebizonyítva, hogy nemcsak kitűnő énekesnő, hanem ép oly jó szavaló is. Énekét sokszor volt alkalmunk megdicsérni, szavaltáról sem mondhatnánk egy hajszálnyival sem kevesebbet. Pedig énekéről sokat mondánk mindég. A közönség tapsolt, ujjazott itt is, de hiába.

Most egy programmon kívüli piéce következett, mely kellemesen lepte meg a közönséget. Mátray Gyula színész, Geröffy társulatának titkára, szavalta el Petőfi „Az örült” című költeményét oly művészettel, hogy a közönség háromszor is kihívta, ujjazta, a minek azonban a derék szavaló nem tett eleget.

Még csak a dalárda énekelt egy „Népdalegyveleg”-et Zimaytól, ép oly nagy hatást keltve, mint az első számmal s ezzel az estély művészi része be volt végezve.

Itt még csak azt kell megjegyeznünk, hogy a szereplők szép virágcsokrokat is kaptak.

Kellemesen hatott a közönségre a következő jelenet. A rendezőség elnöke 100 virágcsokrot kapott egy ismeretlenül maradni akaró honleánytól szép levél kíséretében. A levél, melyet Sztérényi József olvasott fel, következő:

Nagyságos tanfelügyelő ur!

A márczius 15-iki események édes emléke bizonyos szent érzülettel tölti el mindannyiszor lelkemet s valahányszor e nagy nap felvirradt reám: ama szent tűz, a hazaszeretet, mindig késztetett, lelkesített, mint hajdan a szent lélek az apostolokat, tettekben nyilvánítani, hogy magyar hölgynek születtem. Csekély ugyan a tett, de a forrás, melyből származik, tiszta s az áldozat, melyet a mai ünnepély oltárára leteszek, csak parány, alig több, mint a szegény özvegy fillére, de szívesen, s igaz szívből nyújtom azt, kérve nagyságodat: méltóztassék e 100 drb. virágcsokrot a mai ünnepély alkalmából rendezett dalestélyen minél magasabb árban elárusíttatni. S a befolyó összeg kamatját az évenként rendezni szokott márcz. 15-iki ünnepélyen egy a Petőfi Sándor hazafias költeményét sikerülten elszavaló főreáliskolai tanúónak adatni jutalmul. Vagy pedig az aradi 13 vértanunak október 6-án egy koszorút küldeni sirjokra.

Most pedig megkérem nagyságodat, hogy a kettő közül válaszszon, hogy a melyiknek jobbnak látja, annak szánja.

Kérésem megújítása után vagyok

Brassó, 1888. márcz. 15.

Nagyságodnak kiváló tisztelője
Egy honleány.

*

A hazafias áldozatkészség s szerénység ezen ritka szép jele meg hatotta a közönséget, mely az „egy honleány”-t zajosan megéljenezte.

Mig a terem tisztított volt, hat kedves honleány, szép fiatal leányok, vállalták magukra a csokrok értékesítését s alig félóra alatt 57 frt 35 kr. gyűlt össze e réven, mely az adományozó kívánsághoz képest külön alapítvány gyanánt fog kezeltetni.

Mintegy 11 óra lehetett, mikor a táncz végre megkezdődött, mely azután csaknem szünet nélkül folyt hajnali 4 óráig fesztelen jó kedvvel.

Hölgykoszoru gyönyörű volt s igazán, nem volt

egyetlen nem szép sem közöttük, azért nem is kísértjük meg, a koszoru egyes leveleit megnevezni.

Szép mulatság volt, melynek kedves emléke egyhamar nem fog elmosódni a jelenvotaknál. Örvedetes körülmény gyanánt kell felemlitenünk, hogy Háromszék megyéből és a vidékről is többen vettek részt az estélyen, a mely nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is teljesen sikerültnek mondható.

Belföld.

Brassó, márcz. 16. (Országgyűlés.) A képviselőház 11-iki ülése elején olvastatott fel nagy és feszült figyelem közt Bismarck herczeg köszönő sürgőnye — válaszul a háznak Vilmos császár elhunytá feletti részvénytilatkozatára.

Egyéb előterjesztések között gr. Széchenyi miniszter 3 törvényjavaslatot terjesztett be, melyek közül kettő kereskedelmi szerződésekre, a harmadik pedig a védjegyek oltalmára vonatkozott.

Erre a kir. táblánál kíségitő bírák alkalmazásáról szóló törvényjavaslat került tárgyalás alá.

Most Tisza, gróf Széchenyi és br. Orczy miniszterek válaszoltak a hozzájuk intézett interpellációkra s a ház valamennyi választ tudomásul vette.

Tisza pénzügyminiszter, Szendrey 2 milliós interpellációjára előadta, hogy csak a pénzügyi közgazgatási bíróság által eszközölt 12,000 frt adó ideiglenes és 1000 forint végleges törléséről van szó.

Az interpellálók közül csak Kudlik János volt jelen, ki Orczy miniszter választát a felső-csalóközi ingégesek ügyében „hálás köszönettel” vette tudomásul.

Külpolitikai szemle.

Brassó, márcz. 16.

A külpolitikában a legbékésebb hangulat uralkodik. Konstantinápolyban azt hiszik, hogy a Vilmos császár elhunytá által beállott európai helyzet Bulgáriára nézve kedvező.

Astambuli angol nagykövetet kellemetlenül érintette a portának a bolgár kérdésben hozott határozata. Utóbbi napokban Sir White nagykövet többször érintkezett Vulkovics ottani bolgár ügyvivővel. Vulkovics azt ajánlta Ferdinand herczegnek, hogy köszönjön le, és plebiscitum útján válassztassa meg magát újból fejedelemmé. Azzal indokolja ezt, hogy a nép határozata a fejedelem állását megerősíti és megadja majd a szükséges támaszt arra nézve, hogy bátran szembeszállhasson Oroszországgal.

Török körökben azt beszélnek, hogy a bolgár kormány még eddig nem válaszolt a porta értesítésére, arra a körülményre vezetik vissza, hogy Stransky bolgár külügyminiszter és Stoilov igazságügyminiszter nincsenek Sophiában. Másrészt úgy vélik, hogy bolgár kormány hasznára fogja fordítani azt a szünetet, mely a diplomai működés terén Vilmos császár halála következtében beállott. Számosan vélekednek úgy, hogy a bolgár kormány épenséggel mit sem fog válaszolni a török nyilatkozatra, a melynek kézzelfogható eredményes voltában úgy sem hitt senki sem. Legkedvezőbb esetben is a porta lépése csak erkölcsi hatással lehetett volna a bolgárookra és Coburg Ferdinánd herczeg hátrányára, de a Sophiából érkező meg egyező tudósítások szerint a herczeg positiója mit sem szenvedett.

Tatrag és Zajzon fel osztván egymás között birtuk mindedig békeségesen, de mikor az 3-om Falu meg vásárolta s Contractust csinálnak vala nem teszik helé hogy a Contributioját meg-fizessük a kezeseink sem válalták, mertis szó sem volt rola, de mi okbol viseltetvén a Prásmáriak a Felséges Királyi ordinatio ellen rajtunk executio mediante felhajtják s hajtyák a Contributioját azon Földnek.

Mellyekre nézve könyörgünk sz. Felségednek, méltóztassék Felséged azok resolutiojáról a melyeket illegitime vedtek rajtunk és több ne terhelhetnénk mig az Contractus tenora tartya kiért s egy az mindenható Isten a Felséged királyi székét erősítse és életét terjesze sok időkre kívánjuk

Felséged igen alázatos, rendkívül megterheltegett szegény emberei Pürkerecz, Tatrag és Zajzon.

Hátirat:

A Felséges Romai sz. Birodalom Kegyelmes Ura
2-dus Josefhez

alázatos memorialeja
a ben megirt comunitásoknak.

A német császár temetése.

— Távirati tudósítás. —

Berlin, márcz. 16. Vilmos császár temetése ma déli 11 órakor kezdődött. 10 órától kezdve a város valamennyi harangját meghúzták. Az első harangozás után Stolberg gróf a koronához, Puttkammer miniszter a birodalmi jogarhoz, Mayerbach hadügyminiszter a birodalmi almához, Bronsarth birodalmi hadügyminiszter a birodalmi kardhoz léptek. E jelvények párnákon nyugodtak. — Azután következtek az igazságügyminiszter a birodalmi pecséttel, Lucius miniszter a fekete sas-rend lánczával, Bütticher miniszter a választófejedelmi süveggel, Gossler és Scholz a választófejedelmi karddal. A lovas testőrök parancsnoka, Pape, a birodalmi zászlóval a koporsó fejénél foglalt állást, mellette, kivont karddal, Lehndorff gróf és Radziwil herczeg főhadsegédek. A koporsó lábánál a szárnysegédek és egy à la suite tábornok, valamint ama porosz, bajor, szász, württembergi, ezredek küldöttségei álltak, melyeknek a császár tulajdonosa volt. — Az özvegy császárné nem vett részt a temetésen.

Az isteni tisztelet, a császár végakarata szerint, Kögel udvari főlelkész, a székesegyház lelkészeinek segédlete mellett végezte. Mialatt a lelkész a holttestet megáldotta, a gyalogság az előirt háromszoros sortűzet adott.

Erre tizenkét ezredes leemelte a ravatalról a koporsót, melyet a halottas kocsiig vittek s azon elhelyeztek. A halottas kocsiig menet a koporsó előtt a kamarások, a birodalmi jelvényeket vivő miniszterek és és udvari tisztviselők, a koporsó mellett fedezetként két törzstiszt és 12 százados, a koporsó után pedig a birodalmi zászlóval Pape tábornok haladt, Lehndorff gróf és Radziwil hg. főhadsegédek kíséretében. A mint a koporsót a halottas kocsin elhelyezték, uyolez törzstiszt megfogta a lovak kantárát, négy törzstiszt a szemfödél négy csucsat, s a tábornokok a koporsó fölötti menyezetet, az orgona tovább játszott, mialatt az uralkodóház tagjai s a többi fejedelmi és magasrangu személyiségek elfoglaltak helyüket a halottas menetben. Erre a menet az összes harangok zúgása közben megindult a kastélyhídon, a „Mittelpromenade” on, az „Unter den Linden”-en és a brandenburgi kapun át a „Siegesallee”-ig, hol a fejedelmi és magasrangu személyiségek kocsiiba ültek s eltávoztak.

A birodalmi jelvényeket a „Siegesallee”-ből visszavitték a császári kincstárba. A lovak kantárait, nyolez hadnagy, a szemfödél négy csucsat pedig négy százados vette át.

A Siegesalleetól a charlottenburgi mausoleumig a halottas menetet csak a testőrségi ezred kísérte, a mausoleumnál az első gárdaezred testőrsége foglalt állást. Mihelyt a lelkész a test megáldotta, 101 agynöves dördült el.]

A halottas kocsi mögött az elhunyt császár kedvencz lovát vezették. — Pape tábornok a birodalmi zászlót vitte, utána Frigyes a trónörökös, Szászország, Belgium és Románia királyai, Henrik herczeg és a királyi család tagjai által környezve; ezután a temetésre megjelent fejedelmi személyiségek, az idegen uralkodók küldöttei, az elhunyt császár főhadsegédei, szárnysegédei és kísérete, az uralkodó ház sarjai, a fekete sasrend lovagai, a herczegi házak fejei, a tábornoki kar, a szövetségtanács tagjai, a birodalmi gyűlés és a porosz országgyűlés két házának elnökségei, rangfokozat szerint az összes állami hivatalnokok, a hatóságok, a birodalmi gyűlés és az országgyűlés tagjai s végre Berlin, Potsdam és más városok küldöttségei. A menetet két gárda zászlóalj zárta be. Az ut két oldalán a székesegyháztól a „Siegesallee”-ig a különböző társulatok, harezos egyletek és testületek álltak sort.

Saját tudósítónk táviratai:

Berlin, márcz. 16. (7 óra 15 percz este.) A gyászszertartás délelőtt 11 órakor kezdődött a székesegyházban, mely hatalmas benyomást gyakorolt. Koporsó fejénél Pape tábornok birodalmi zászlóval, továbbá Lehndorff és Radziwil főhadsegédek kivont karddal állottak. A koporsó aljánál többi fő- és szárnysegédek sorakoztak. Orgona hangjainál beléptek a fejedelmi személyek. Tizenkettőkor megjelenvén Vilmos trónörökös, kezdetét vette az istenitisztelet. Trónörökös birodalmi zászló mögött állott, mellette a szász, belga, román királyok; közvetlen közelében voltak: a badeni nagyherczeg, a királyi ház többi herczegei, Rudolf trónörökösünk, orosz trónörökös, Mihály, Miklós nagyherczegek, walesi herczeg, olasz, dán, görög trónörökösök, bajor herczegek, hesszeni nagyherczeg és többi fejedelmi személyek. A templomhóájában voltak: idegen hatalmak képviselői; diplomaták páholya telve. Kögel ud-

ból építvén, e sarkövet a kerítés falába befalaztatta s a betüket igen helyesen ujra festette. — Csak az a kérdés, hogy György papnak mi volt a vezetékneve, hova való volt s hol tanult? Megérdemelné az utámkutatást az 54 évig szolgált magyar lelkiatya.

György pap e sírvers szerint született 1644-ben, pappá lett 1668-ban — 24 éves korában; azaz született I. Rákóczy György erdélyi fejedelem idejében, pappá lett I. Apafy Mihály fejedelem korában és meghalt III. Károly magyar király idejében. Bizony sok nevezetes időt élt át 78 éve alatt.

Ajánljuk az illetők figyelmébe György papot.

Száz éves folyamodvány

Tatrag, Pürkerecz és Zajzon községek részéről József császár-hoz intézve.

(Eredetije van Dávid Mihály áll. isk. tanítónál Pürkerecen.)

Dicsőségesen Uralkodó Felséges Császár! nekünk természet szerint való Földi Istenünk!

Jelentjük alázatosan alázatos Instantiánk által Felségednek Egy ez előtt 20 esztendővel vedtünk volt egy darab mezőt Prásmártól két ezer Forintokal 30 esztendeig, melyet az három Falu ugy. m. Pürkerec,

1848. márczius 15-ke 40-ik évfordulójának ünnepén

ROMBAUER EMIL főreáliskolai kir. igazgató által a brassói márczius 15-ki állandó bizottság megbízásából mondott beszéd.

Mélyen tisztelt gyülekezet!

Negyvenedszer zöldül ki majd a rét és erdő a mióta hazánk legszebb tavaszát élte, s öröm és aggodalom tölti el keblemet, ha azon nagy feladatra gondolok, mely a mai ünnep rendezőinek bizalmából nekem jutott, ama nagy napok jelentőségét ez ünnepi gyülekezett előtt méltatni. Öröm, mert alkalmat szolgáltat hazánk történelme legszebb, legdicsebb napjainak emléket felidézhetnem, aggodalom, mert alapos kételyeim vannak, ha valjon képes leszek-e feladatomat olyképp megoldani, hogy az tárgyházhoz csak némiképp is méltó legyen.

A szabadságharcunkat megelőzőtt márcziusi napokról szólva, szokássá vált e napokat véve kiindulási pontul, az ekkor lefolyt eseményeket ismertetni s jellemezni, s ehhez fűzni e napok következményeinek tárgyalását, legyen szabad ez alkalommal ez általánosan elfogadott eszmemenettől eltérnem, legyen szabad tisztelt hallgatóim előtt, röviden bár felidézni azon napok emlékeit, azon eseményeket, melyeknek 1848. márcziusa szükségszerű következménye volt.

Csak ha nemzetünknek az előző évtizedekben szivós kitartással s páratlan lelkesedéssel vívott küzdelmeit, nemes törekvéseit ismerjük, csak akkor méltányolhatjuk azon napok jelentőségét, melyek évtizedek hiu reményeinek megvalósulását hozták, csak akkor érthetjük a közlekedést, melylyel e napok eseményei a két magyar hazában, mert fájdalom akkor még ketté volt tépve szép hazánk, fogadtattak.

* * *

Hogy ez eseményeket melyek története mely magyar embernek ne volna mélyen lelkébe vésve, a multal szoros okozati összefüggésbe hozzam, röviden bár, de a messze multba kell visszatérnem, s nem vélem ezt megfelelőbben tehetni, mint ha idézem országgyűlésünk egy kiváló tagja a mult napokban megjelent művének bekezdését, melyben mesteri tollal jellemzi hazánk mult századbeli állapotait. *)

»A magyar nemzet a török háborukban annyi vért vesztett, hogy nem tudott többé régi erejéhez jutni. A legnagyobb szerencsétlenség érte, elnyomott nemzet lett. — . . . A szatmári békében egy kimerült, lemondó nemzet megadja magát a gonosz sorsnak, mert kétségbe esve látja be, hogy hijába való ellene minden küzdelem.«

Közjogilag létezett ugyan ezután is még Magyarorszá, közjogilag volt saját királya, de nem volt gyakorlatilag, a mi megmaradt csak üres forma volt; és hasonló de még ennél is elméletibb értékű volt a haza elszakasztott másik részének, az erdélyi nagyfejedelemségnek önállósága. Ez is amaz is a római császári koronának provinciájává lett.

És még egy tényt kell kiemelnem.

A magyar politikai szabadság elvesztével, kezdett félelmetesen hanyatlani a magyar nemzeti öntudat is és pedig ép azoknál, kik ez időben a nemzetet egyedül képviselték, a főnemességnél; nemcsak hogy nem ismerték többé a magyar nyelvet, alig tudták, hogy olyan is van. Korának egyik legjobb fia, nemzeti muzeumunk megalapítója Széchényi Ferencz sem tanítatja fiait a hazai, a magyar nyelvre s a nagy apának nagyobb fia István, férfikorában tanulja azt csak meg. II. József nevelését egy Batthyányi gróf vezeti, tanultat a trónörökösrel mindenféle nyelvet, többi közt a cseh is, a magyar senkinek nem jut eszébe a magyar Batthyányinak legkevésbé.

Ezt kell szem előtt tartanunk, hogy megérthessük, oly genialis, modern műveltségű s jó indulatu fejedelem, mint a ki II. József volt, mint akarhatta nyíltan s határozottan Magyarországon önállóságát megszüntetni, azt az összbírodalomba beolvasztani.

Ő bármerre kereste is Magyarságot, nem találta, nem látta; egy elavult feudális szerkezetű, a polgárok egyenjoguságát s haladását gátló alkotmányt, egy üres keretet látott csak, s miután a nemzet több mint 50 év óta ugy politikai mint közgazdasági érdekeinek teljes mellőzését ellentmondás nélkül tűrte, feltehető volt, hogy tűrni fogja azt is ha már csak közjogi értékkel bíró önállóságának korhadt keretét is romba dönti.

S ez II. Józsefnek kétségtelenül sikerült volna is, ha e reformjai nem sértették volna a kiváltságos nemesség anyagi érdekeit is.

Nincs okunk leplezni, restelni a dolgot, a történelem ezer esetben mutat hasonló jelenséget, egy anyagi érdek okozta összeütközésből a legideálisabb kincsekért vívott harc fejlődik.

II. József a jobbágycokat akarta felszabadítani, a nemesség é áltál érdekeit sértve látta, s hogy e sérelmet megakadályozza hivatkozott az alkotmányra, az ország szentesített törvényeire s ezekért küzdött és végre is elérte célját, megbuktatta József reformjait, de a halottjaiból feltámadott szabadság szelleme nem volt többé elnémítható, a mi eszközül használtatott fel önczéllá lett, a szabadság fegyverének forgatása felkelti a nemzetet eddigi tétlenségéből, s rövid fél század mulva azt látjuk, hogy a halottjaiból feltámadott nemzeti öntudat, maga küzd ugyanazon célok eléréseért, melyek megbuktatásáért II. József korában jogát, alkotmányát a nemzet elfeledett rozsdá ette szellemi fegyvertárából előszedte.

De a helyzet ez alatt teljesen megváltozott, a kormányt nem József de Ferencz s ministere Metternich képviselte, s e kormány eszménye a meglevőnél való megmaradás, a reakció volt. A francia forradalom következménye volt ama borzalom, melylyel Európa fejedelmei a »reform« szóval szemben viseltettek,

melynek hallatára XVI. Lajos véres feje tünt fel lelki szemök előtt, ez szülte az ugynevezett szent szövetséget, melynek eszméje a maradi absolutismus, melynek elve volt, hogy az alattvalói ész kórlátolt, csak a kormány van hivatva a nép boldogulásáról gondoskodni.

Ez elvek ellen küzd a magyar nemzet, ezekért küzd a magyar nemesség, mely mint kiváltságos osztály a nemzetet képviseli s épen ez teszi nagyszerűvé, a történelemben példátlanra a harczot. Hogy a nemzeti érdekek megvalósulását lehetővé tegye, romba kell döntenie kiváltságainak ősi alkotmányát, s saját anyagi érdekei ellen kell küzdenie, a legsúlyosabb áldozatokat kell hoznia s mind ezt nehéz tusában kell kiküzdenie a minden változástól irtózó kormánytól s a magyar nemesség, nemes a szó legjelentősb értelmében végre is 1848 márcziusában kivívja a diadalt, de nem egy csatában, évtizedeken át tartott küzdelmek után csak, s e küzdelemnek mintegy határkövei az 1825, 1830, 1832, 1839, és 1843-iki országgyűlések.

S a politikai mozgalmat említve egy más mozgalmról sem szabad megfeledkezni. A nemzeti öntudatnak a mult század végén való ébredése okozta a nemzeti irodalomnak halottjaiból való feltámadását s ez adott az öntudatra ébredt nemzetnek önértet.

Mely magyar szíve ne dobogna hangosabban, ha csak neveit említem is azoknak kik a nemzeti irodalom rég parlagon hevert mezején oly dús aratást értek századunk első évtizedeiben. Virág, Révai, Csokonai, a két Kisfaludy, Kis János, Kazinczy, Berzsenyi, Kölcsey, Vörösmarty, Czuczor, Baiza a szépirodalom s a Budai testvérek, Virág Benedek, Horváth István, Sárvári Pál, Fejér György, Kulcsár Istvánnak a tudományos irodalom terén való működése, e csodával határos termékenység mely irodalmunkat majdnem átmenet nélkül az európai régi kultúrépek irodalmának színvonaláig emelte, volt megeremítője azon nemzeti önértetnek, saját jövőjében való hitének mely oly szép kifejezést talált e kor legnagyobb fiának Széchényi Istvánnak jelszónkká lett nyilatkozatában: A magyar nem volt, de lesz.

S ezek után legyen szabad hazánk történelme legszebb negyedszázadának jellemzésére áttérnem.

A rendelkezésre álló idő rövidsége nem engedi, hogy akár csak vázlatos áttekintését is adjam a reform országgyűléseknek, azt sem mondhatom el mi viszonyok kényszerítették Ferencz kormányát 1825-ben országgyűlést hirdetni, mi 1812 óta nem történt; holott pedig határozott szándéka volt, a rendeket soha többé össze nem hívni. Pedig nehezen mondom le róla, hisz szép szülőföldem Barsvármegye dícsőségét volna alkalmam hirdetni, mely megye széles e hazában az egyedüli volt, mely királyi biztos és katonaság s minden alkalmazott erőszak daczára, a törvénytelenül kivetett adót s ujonczokat kerekén megtagadta, s melynek férfias tisztikara végre két évi küzdelem után a király színe elé idézve, csak azon feltételt alatt engedett, ha ő felsége megígéri, hogy az országgyűlést egybehívja s ezzel elismeri Magyarország alkotmányát, öntörvénykezési jogát.

De egyuttal Német József a királyi ügyigazgató, — ma főügyésznek mondanók — tisztességéről is kell megemlékezni, ki utasítatván hogy az ellenszegülő megye tisztikarát felségértési pörbe fogja, határozottan kijelentette, hogy a törvénykönyvekben nincs oly pont melynek alapján ezt tehetné; állását veszítette el végül is, de becsülete szeplőtlen maradt, nem fedi szenny mint ama másik ugyancsak Német József nevét, ki az ugynevezett Martinovics féle összeesküvés idején, oly becsületlenül töltötte be feladatát ugyancsak mint kir. ügyigazgató.

Az idő rövidsége mint mondtam nem engedi hogy e korszak történetét, bármi röviden is vázoljam, de megakarak emlékezni eme korszak vezérférfiairól, kik ez országgyűlések irányadói voltak, kik megeremítői voltak azon eszméknek, melyek megvalósulásának 40-ik évfordulóját ma ünnepeljük.

Itt első helyen *Felsőbüki Nagy Pálról*, a magyar politikai szónoklat atyjáról kell megemlékezni. Nevét ott találjuk mindég a küzdők sorában, hol nemzeti érdekért folyik a harc. Mégis két eszme az melyért lankadatlan buzgósággal folyton küzd, ezek a jobbágyság siralmas sorsának javítása s a magyar nyelv érvényre juttatása, művelése. Az első eszméért már az 1807-iki országgyűlésen küzdött, akkor még latinul szónokolva, követársai kacagták s azt kiáltották közbe »ne stultisset« ne ostobáskodjék, de 1825-ben újra fellépett vele, akkor már nagyobb volt az eszme hatása, a követek nagyrésze mérgesen ugrott fel helyéből s elhagyta a termet. Az 1830-iki országgyűlésen aljas piskosságnak mondja hogy a királyi testőrség, az országgyűlés költségeit, a megyei törvényszékek napi díjait, holott mindez intézmények csupán a nemesség számára léteznek a misera contribuens plebs viseli. S szava nem maradt többé visszhang nélkül, ez országgyűlés sokat tett már hogy a jobbágyság sorsát javítsa.

Ugyanezen országgyűlésen diadalmozdott második kedvenc eszméje is, a magyar nyelv kiszorította a latin nyelvet eddigi helyéből s hivatalos nyelvvé lett.

Nagy Pál eszméit megvalósulni látta, de a kor újabb eszmeibe nem tudta magát beletalálni s meg kellett érnie hogy ő, egykor az országgyűlés legliberálisabb eszméinek képviselője az 1839-iki országgyűlésen már pecsovicsnak tartatott. Ő eredeti elveihez hű maradt, s ez elvekhez tartozott az is, hogy a nemesség kiváltsága a magyar alkotmány sarkköve, de haladt a kor, s ő nem volt képes vele haladni. Maga is érezte ezt s a 43-iki országgyűlésen bár egyhangulag választatott meg követte, nem jelent meg többé. De Nagy Pálról megemlékezve még egy dolgot kell meg-

említenünk. Egy a magyar nyelv művelése érdekében az 1825. országgyűlésen elmondott beszédének hatása alatt történt meg amaz örökké emlékezetes eset, midőn az országgyűlési halgatóság közül a beszéd befecézése utáni néma csendben, felállott egy huszár kapitány s tört magyarsággal beszélve, 60.000 forintot ajánlott fel egy oly intézet megalapítására, milyennek szükségét a szónok fejtegette. Felsőbüki Nagy Pál beszédjének varázsa szölitotta a cselekvés a tett terére a nagy *Széchenyi Istvánt*.

E férfiu kinek eddig nevét is legfeljebb azon réven ismerték, hogy Széchényi Ferencz fia, két évvel később nem egy pártnak, nem egy töredéknek, de a szó legigazabb értelmében az egész nemzetnek vezére, az ő eszméit uralja az egész nemzet. E szerepét nem az országgyűlésen de a saját terén vívta ki »Hitel« és »A Világ« czimű röpirataival.

Széchenyi e műveiben a nemzetnek az alkotmányért vívott küzdelmei sikertelenségének okait deríti fel.

Kimutatja, hogy e harc eredménytelen kell hogy maradjon mindaddig, míg az ország s annak lakosai szegények, csak gazdag nemzet lehet szabaddá, óvhatja meg szabadságát. S a munka hatásának kulcsa, azon minden sorában nyilvánuló tántoríthatlan bizalom volt, hogy a nemzet ezt önerejéből a mai viszonyok közt is elérheti, csak magának kell azt akarnia, s e hitvallása legpregnansabb kifejezést a már idézett, a »Hitelben« kimondott szavaiban nyert, mely szavai visszhangra találtak a Kárpátoktól az Adriáig: »Nincs igazuk, kik azt mondják, a magyar volt, én azt hiszem, a magyar lesz.«

A »Világ«-ban azt fejtegeti, mily eszközök vezetnek azon czélra, melyet a »Hitel«-ben kitűzött, mit kell a nemzetnek tennie, hogy azt elérje.

Nem taglalhatom részletesebben e munkák tartalmát, nem foglalkozhatom hatásuk ecsetelésével, de talán legtöbbet mondom ha arra utalok, hogy a mi azóta történt hazánk anyagi felvirágozása érdekében, ha virágzó fővárosunkat, a hajozhatóvá tett Dunát és Tiszát, az országunkat minden irányban átszelő vasuti hálózatot, a jobbágyból földbirtokossá lett földmivest, a közadózást tekintjük, mindenütt Széchényi eszméinek megvalósítását látjuk. S ki tagadná ma, hogy hazánk szabadságának ezek legbiztosabb zálogai.

Pártvezér Széchényi nem volt, egész kedélye, termeszete erre alkalmatlanná tette.

A Széchényi eszmeinek megvalósulásaért küzdő párt vezére, két országgyűlésen át *báró Wesselényi Miklós* volt, ki hogy azzá lehessen Szatmárty nagybirtokot vásárolt s így mindkét magyar haza törvényhozó testületében talált helyet.

S ezáltal hivatott képviselőjévé lett egy új eszmének, mely ugyancsak a nagy márcziusi napokban valósult meg, értem a két magyar haza uniójának eszméjét.

S hogy méltányosak legyünk, e névnel nem szabad megfeledkeznünk a szabad sajtó eszméjéről sem, melynek harczoza, utóbb mártyrja lett a nemes főúr, kit ezért vádoltak felségárgulással, kit ezért huzcoltak súlyos börtönbe, ki ebben vesztette szeme világát.

A rendek táblájának vezére az 1832 és 1839-iki országgyűlésen a haza bölcsé *Deák Ferencz* volt. Hogy lett azzá? Midőn szava először felhangzott a rendek táblájánál — a lengyelek érdekében beszélt — érezte mindenki, hogy e férfiu van hivatva a nemzetet az ígért földre vezetni, ezen naptól kezdve ő volt az elismert vezér. Ő nem volt az új eszmék megeremítője, de bölcsessége, nyugalma a kivitelle, a megvalósításra tette őt alkalmassá, csüggedést nem ismert, midőn mindenki lemondott egy eszme megvalósíthatásának reményéről ő nem, az ő bölcsessége, állhatatossága s kitartása mindig talált módot és utat, hogy a szent ügyet végre is diadalra juttassa, de ő volt az is, ki a rendekben a sikerben való tántoríthatlan bizalmat is tudta fentartani, s ha elveszett, azt újra tudta felköltöni.

Valóban csodálatos jelenség volt Zala e fiatal képviselője, kinek tanácsát, közbenjárását a nádor, a főrendek s társai egyaránt keresték. Számos kitűnő tulajdonsága közül én kivált egyet tartok kiemelendőnek, melyben lényegesen különbözött országgyűléseink későbbi vezéralakjaitól, s ez határtalan szerénysége. Az 1832 és 39-ki országgyűlés alkotásai közt alig van egy is, melyet nem ő öntött volna azon formába, melyben elfogadtatott, de ez az előtanácskozásokban történt, a kivitelt, a dícsőséget az általa előkészített, megérlelt ügyet a rendeknek előterjeszteni, Deák meggyőző érveivel az eszmét diadalra juttatni mindig készségesen engedte át másoknak. Ő hatalma s befolyása tetőpontján sem terrorizálta soha a pártot, melynek élén állt s azért ép annyira szeretett mint tisztelt pártvezér volt, s pártját nem az ugynevezett pártfegyelem tartotta össze, de Deák szellemének superioritása.

Sokkal fontosabb következménye volt e jellem tulajdonságának az, hogy ez alkalmat szolgáltatott arra, hogy mellette a kitűnőségek egy egész gárdája fejlődött, mi oly nehezen történik ott, hol egy alak messze föltötte áll a többiek. A 43-iki országgyűlésen Deák nem jelent volt meg többé, s fájdalom hiányzott a 47-ikin is. Amarról Zala vármegyének az örökvaltság ügyében kiszabott szükkeblű utasításai, mely utasítások akkor a követre kötelezők voltak még, tartották vissza, emettől kedvezőtlen egészségi állapota.

A 43-iki országgyűlésen a vezéri szerepet *Klauzál Gábor* vitte, az ő nevéhez fűződnék ez országgyűlés reformjai. A közteherviselés eszméje, melynek főharczosa Széchényi, ez országgyűlésen diadalmaskodik végre, ez országgyűlés mondja ki a nem nemes jogosultságát közhivatalok viselésére. Klauzál vezérkedéséhez fűződik annyi a nemzet anyagi helyzetének javítására célzó törekvés is, melyek, fájdalom hajótörést

*) Grünwald Béla, A régi Magyarország 1711—1825.

szenvedtek a főrendi tábla s a kormány maradiságán, de a közekeresedés, a bizalmatlansági szavazat, melyet a feloszló országgyűlés a cancelláriának szavazott, kétségtelen tanujelű voltak, hogy az ár fékezhetlen erővel tör magának utat, s mit nem valósíthatott meg ez országgyűlés, megvalósítandja a jövő.

Ez anyagi érdekek feletti tárgyalások folyamán, s azok eredménytelensége feletti fájdalomban vetette el *Szentkirályi Móríc* Pest megye kitűnő követe azon eszme magvát, mely hivatva volt az első nagy magyar társadalmi mozgalmat létesíteni, mely rövid időn oly hatalmassá lett, hogy párját legfeljebb az utolsó évtizedekben alakult magyar közművelődési egyesületekben kereshetjük. A hazánk iparának fejlődését megakasztó vámvízonyokról szólva, Szentkirályi azon meggyőződését fejezte ki, hogy az adott viszonyok között e bajon csak úgy segíthetni, ha minden magyar ember saját küszöbén állít vámsorompót s e vámsorompón át csak magyar árut bocsát. Szentkirályi Móríc e szavai teremtették meg a védegyeletet, melynek szervezője s igazgatója a lánglelkű Kossuth volt.

De mielőtt a nagy reformkorszak e herosáról szólanék, mire legalkalmasabb ép a 47—48-iki országgyűlés, legyen szabad még közéletünk egy néhány más kiváló tényezőjéről szólanom.

Egy államférfi, egy lánglelkű hazafiról kell megemlékeznem, kit a negyvenes évek nem találtak többé az élők sorában *Kölcsey Ferencz*ről, a »Hymnus« költőjéről. Azért teszem csak most, mert ez időben diadalmaskodnak eszméi, melyeknek ő s Wesselényi voltak teremtoi s harcosai, s diadalmazkodnak ép azon megyében, mely az élt cserben hagyta s szabadelvű utasításainak megváltoztatása által a megye legjobb fiát, ki meggyőződése ellenére soha nem szavazhatott, arra kényszerítette, hogy képviselőségéről mondjon le.

1842-ben fogadja el Szatmár vármegye a híressé vált 12 pontot, mely a nemzet reformtörekvésének hitvallásával lett. Előkészítőjük, teremtőjük a már sirjában nyugvó Kölcsey volt. Sajtószabadság, közadózás, új polgári s büntető törvénykönyv, a közigazgatás elválasztása a törvénykezéstől, kötelező örök váltság, a bírhatási és hivatalviselhetési jog kiterjesztése minden polgárra, a nevelésügy fejlesztése, népképviselő az országgyűlésen, végre a hiteltörvény kiegészítése és földhitel-intézet felállítása képezték e nevezetes program fő pontjait.

A szatmári 12 pont tetemesen tisztázta a nemzet politikai törekvéseit, nagy mértékben járult hozzá, hogy az határozott alakot öltön. A másik főtenyező, mely ugyanezen célnak szolgált, a fagyos rideg viszonyok daczára első virágkorát elő *sajtó* volt. Kossuth szelleme lehelt a sajtóba életet, midőn 41-ben átvette a Pesti Hírlap szerkesztését.

A Pesti Hírlap volt megteremtője Széchenyi a »Kelet népe« s Dessewffy Aurél a »Világ« című hírlapjainak, e lapok irányra tisztázta a törekvéseket, ezek irányja szabta meg a pártok irányát.

1844-ben Kossuth megvált a Hírlap szerkesztőségétől s azt Szalay, majd Csengery vették át, a munkatársak között ott találjuk br. Eötvös s a ma is élők közül Pulszky s Trefort neveit.

E szerkesztőség alatt a Pesti Hírlap főképp egy eszmének lesz zászlóvivője, mely eszmének megteremtője Eötvös az államphilosophus volt. A megyei rendszer mely mellett országunk egy 52 megyéből alakult szövetséges állam, nem felel meg a kor követelményeinek. Felelős magyar ministerium kell, s ennek kezébe kell adni a ma a megyékben decentralizált hatalmat. Tehát erős, de felelős központi kormány, s megyeink szűnjenek meg önálló államocskák lenni!

Az országgyűlésnek felelős ministerium, egy eddig ismeretlen valami volt alkotmányunkban, de az eszme elfogadtatott, ez lett az új korszak kormányformájának sarkköve, de a Pesti Hírlap második eszméje népszerűtlen maradt s a 67 utáni korszak is csak részben valósította meg eddig, megvalósulását befejezni csak az utókor fogja.

Ennyire fejlődtek a reform észméi Magyarországon, nem úgy Erdélyben. Ott még az 1846—47-iki országgyűlésen is hasztalan küzd a nemeslelkű b. *Kemény Dénes* a jobbágyok érdekében, az országgyűlés által megalkotott új urberi törvény a jobbágy sorsát keservesebbé tette a helyett hogy javította volna. De a meddő harcban b. Kemény nem állt egyedül, az erdélyi főnemesség legjobbjai hozzá csatlakoztak, s azok között kik a kor elveivel merő ellentétben álló új törvény ellen tiltakoztak, mindössze csak 8-án voltak, ott találjuk Bethlen János, Sándor és Pál, Teleki Domokos, Rhédey János, Gyulay Lajos, Mikes János grófok és Kemény Domokos báró neveit.

De ez csak, kiesiny töredéke volt az országgyűlésnek, s csak akkor valósult meg e derék honfiak törekvése miután az 1848-iki események megvalósították a nemzet régi hő vágyát s Erdély a reform terén öt messze elhagyott Magyarországgal ismét egygyé lett.

S mielőtt áttérnék az érintettem sok törekvést megvalósító 47-iki országgyűlésre, legyen szabad még egyre utalnom. Az előző országgyűlés által a nyelv művelésére s fejlesztésére hozott törvények immár dúsan gyümölcsöztek, irodalmunk virágzott s a nemzetre gyakorolt hatása nagyjelentőségű tényező lett. Vörösmarty, Petőfi, Arany, Jósika Miklós, Kemény Zsigmond, Eötvös József, csak e pár nevet kell említenem, hogy lássuk mivé fejlődött irodalmunk.

Idáig fejlődtek a viszonyok 47-ben mely év november hó 12-én gyűlt egybe az utolsó magyar országgyűlés Pozsonyban. A reformpárt vezére *Kossuth Lajos*, pestmegye követe volt, az utolsó alak e korszak legnagyobbjai sorából kit még az élők sorában látunk, s ki hogy még soká éljen, engedje az egek ura.

Kossuth nevével az 1832-iki országgyűlésen találkozzunk először, a fiatal ügyvédet valami távollevő főrendi küldte képviselőjéül Pozsonyba, s miután az országgyűlés nem tudta kieszközölni, hogy tárgyalásáról egy a censurának alá nem vetett hírlapot ad-hasson ki, Kossuth bizatott meg szerkesszen országgyűlési tudósításokat, azokat mondja tollba az országgyűlési ifjaknak s így levél alakjában mint kéziratot küldje e tudósításokat szét ország szerte. E nehéz feladattal szemben bizonyult Kossuth először nagynak, ez utón lett neve először ismertté.

Az országgyűlés 36-ban befejeztetett, a kormány mindent előkövetett hogy az országgyűlésen nyilvánult reformtörekvést elnyomja, s hogy ezt elérje a vad erőszakhoz nyúlt.

A kiszemelt áldozatok Kossuth Lajos, báró Wesselényi Miklós s az országgyűlési ifjak sorából Lovassy László, öcsce Ferencz és Tormassy János voltak, a többien kik ellen az elfogadási parancs kiadatott, nem lévén kézrekeríthetők.

Lovassy tíz évi súlyos börtöntöltre, Kossuth Lajos négy, báró Wesselényi Miklós három évi börtöltre ítéltetett, mi volt bűnök azon kívül, hogy hazájukat szerették, azt a pöriratokból sem lehet kibetűzni.

A közmegebotrankozás melyet ezen minden jog-alapot nélkülöző elítéltetések szültek, az elítéltek neveit a nemzet mártyrjai, a nemzet imadottjai sorába emelte. A 39-iki országgyűlés kieroszakolta szabadonbocsátásukat, szegény Lovassyra nézve már későn, elméje megzavarodott.

41-ben Kossuth Lajos a »Pesti Hírlap« szerkesztését veszi át, s e lap soha nem ismert elterjedtségnek örvendett. Több mint 6000 előfizetője volt, a mennyi eddig az összes magyar lapoknak együtt véve nem. De mint is volt e lap írva!

E szerkesztői munkássága tette Kossuthot a reformirány vezérévé már a 43-iki országgyűlésen, bár ott sem volt még jelen mint képviselő

44-ben mint fentebb már említők megvált a Pesti Hírlaptól, hogy még hathatósab működést fejtsen ki egy más téren. A Szentkirályi Móríc eszméje alapján megalakult védegyeletnek lett igazgatója, szervezője, lelke. Az ő szelleme adott e társadalmi mozgalomnak oly irányt, oly intenzitást, hogy megremegette Bécs és Brünn kalmárjait, s a mi ennél fontosabb, alig remélt módon virágoztatta fel addig alig létező iparunkat

47-ben végre Pestmegye Szentkirályi Móríc mellett őt választja második követének.

Nehéz volna eldönteni Kossuth mely tette volt a legnagyobb, ki ebben ki amabban keresi, én magam Kossuth ez országgyűlésen való első szereplésében látom.

A rendek tárgyalásait a főrendek akadékoskodása tette leginkább terméketlenné, egy ügyet 40, 60, 100-szor is küldtek vissza, majd ezen majd amazon rész ellen volt kifogásuk; a hosszú tárgyalások elkeserítették elkedvetlenítették a rendeket, s az eredetileg nagyszabású javaslat végre semmivé sorvadt össze.

A rendeknek a királyhoz intézet feliratát, a 47-iki országgyűlés első munkálatait is megváltoztatás végett visszaküldték a főrendek, ekkor Kossuth előáll azon indítványával, hogy sose küldjük fel másodsor, ha a méltóságos főrendek nem akarják, hogy ő felségének elmondjuk mit óhajt a nemzet, ám tegyük feliratunkat a ház levéltárába. Mi nem alkuszunk s a feliratot másodsor nem terjesztjük be.

Indítványa határozattá lett, s hasztalan könyörögték a főrendek, hasztalan járt közbe a nádor, a rendek nem engedtek, ha akarjátok veletek, ha kell nélkülöletek és ellenetek, ez lett a jelszó.

S Kossuth ez erélyes fellépése meggyőzte a főrendeket, hogy a paktálás korának vége van, hogy nem lehet többé két urnak szolgálni, s ennek volt eredménye, hogy ez országgyűlés gyors egymásutánban oly törvényeket alkotott, melyek megvalósításán évtizedeken hasztalan fáradozott.

Napjaink halottjának *Somsich Pálnak* indítványára eltöröltetett az ösiség törvénye, *Lónyai Gábor* indítványára elfogadtatott a jobbágyok az ország költségén való megváltása s ugyancsak az ő indítványára a közös teherviselés kötelezettsége.

S a főrendiház a rendek táblája erélyes első fellépésének hatása alatt mind e törvényeket elfogadta, szentesítéstük persze késett, hisz akkoriban a törvényeket rendszerint csak az országgyűlés befejeztekor szentesítették.

Ekkor a reform munkában hosszabb szünet állott be, az országgyűlés a nemzetiségi kérdéssel, kivált a horvátok ügyeivel foglalkozott hosszasan. Ismét fel- és leiratokat váltott a két tábla, s a főrendiház s reformpártjának vezére Batthyányi Lajos most szabadelvűbb volt mint a rendek táblája, kívánta hogy a horvátoknak is megengedessék, hogy az eddigelé hivatalos latin nyelvet anyanyelvükkel helyettesíthessék.

A márcziusi napok hatása alatt megadatott, de négy héttel előbb adva, mennyi keserűség keletkezését akadályozta volna meg.

E tárgyalások közepette találta országgyűlésünket a francia februáriusi forradalomnak, márczius 1-jén Pozsonyba jutott híre.

Az eseménynek alig tulajdonított valaki az első pillanatban nagy jelentőséget, de a politikai események jelentőségének barométerje a börze e hirre nagyot zökkent. Az osztrák bank hitele, a papírpénz értéke néhány nap alatt hihetetlenül hanyatlott, az emberek ostromolták a bank váltó helyiségeit, hogy papírpénzüket váltsák be ezüsttel, s az elszegényedéstől való félelem, mely annál nagyobb volt, mert hisz e században kétszer érte már Ausztria és Magyarország lakóit, lázas izgatottságba hozta, rémülettel töltötte el a kedélyeket.

S országgyűlésünk is ez oldalról fogta fel először a helyzetet. Balogh Cornél márczius 3-kán indítványt tesz a rendeknél, hogy a bank számadásra hívassék

fel, de a lánglelkű Kossuth felismerte a helyzetet, látta most vagy soha van ideje évtizedek meddő fáradozásának gyümölcseit megérlelni, ő tehát kapcsolatban Balogh indítványával felhozta, hogy ily bajok nem orvosolhatók számadástétellel, felelős pénzügyminiszter, felelős miniszterium kell, s rövid pár óra alatt kidolgoztatott s elfogadtatott a törvényjavaslat, s ez egynek megvalósulása, ez a dolog lényegében feküdt, magával hozta a nemzet összes reformtörekvéseinek megvalósulását is.

A főrendek ismét akadékoskodtak, pár napig késleltették az ügyet, de az egymást gyorsan követő események a márczius 13-iki bécsi forradalom híre, az ott csurgott polgári vér, a nép győzelme meggyőzték, hogy új kor küszöbén állnak, márczius 14-kén a főrendek elfogadták a javaslatot s 15-kén Bécsbe utazott a két tábla küldöttsége, hogy a törvény azonnali szentesítését eszközölje ki. Nem szólok ama példátlan lelkes fogadtatásról, melyben e küldöttség az örömittas Bécs által részesítettett. 16-án fogadta a király a küldöttséget, 17-én a törvények szentesítettek s gróf Batthyányi miniszterelnökké nevezetett ki, s még ugyanaz nap tért vissza a küldöttség Pozsonyba, hol, szükséges-e mondanom, határtalan volt a lelkesedés, melylyel fogadtatott.

Egy negyedszázad nehéz munkájának gyümölcse volt a mai nap eredménye, melynek jelentősége egy szabad magyar haza volt, s e munka fődicsősége abban állott, hogy a mit másut vérvél, forradalomban küzdött ki a nép, itt kivivta a törvényhozó testület a király által szentesített törvények alapján, kivivta a kiváltságos nemesség, mely hazája szabadsága fejében odadobta összes kiváltságait. S e tekintetben a mi 1848-iki márcziusi napjaink valóban példátlan oka történelemben, s örök megemlékezésre méltók.

Márczius 17-én ért Pozsonyba a főváros egy küldöttsége is, mely hírül hozta, hogy 15-kén Pesten forradalmat csináltak. A küldöttség a rendek által nagy kitüntetéssel fogadtatott 18-kán nyílt ülésben. A pesti 12 pont a rendek levéltárában helyeztetett el s Kossuth maga válaszolt a küldöttség vezetőjének. Beszédje kemény, szigorú volt s a küldöttség tagjait mélyen megértette.

»En Pestet az ország szívének tartom ugyan, de mint törvényhozó utána nem indulok. A nemzet sorsáról a nemzet gondoskodik s sem nem egy város, sem nem egy kaszta nincs hivatva hólyette intézkedni, s ki e törekvésnek ellene szegül, legyen az akár egyes, akár kaszta akár municipium, a nemzet elég erős lesz azt eltiporni.«

Ezeket mondta Kossuth a pesti küldöttségnek többi között. Talán tulszigorú volt ítélete, talán tévedett, s később bizonyára más véleménynyel volt róla, s mindenesetn más véleménynyel van ez eseményekről ma a nemzet nagy többsége, mely márczius 15-kéről szólva csak Pestre gondol s majdnem teljesen elfeledte az azóta valósággal is feledésbe ment Pozsonyt.

Azon jelentőségről mellyel a pesti márczius 15-iki események talán a dolgok későbbi fejleményére bírtak nem akarok e helyen szólni, márczius 17-kének nagy politikai diadalára nem voltak, s a dolog természetéből folyik, nem lehettek többé befolyással, mert sem a főrendek 14-kén nem tudhattak mi fog 15-kén Pesten történni, sem 16-kán illetőleg 17-kén reggel midőn az elnök minister kineveztetett, az akkori közlekedési viszonyok mellett, Bécsben nem tudhatták 15-kén Pesten mi történt.

Az ország szíve Pest volt, de a nemzeti élet szíve az országgyűlés, a törvényhozó testület volt, s e napok dicsősége, az ő dicsősége; az oroszlánrész ebből azonban Kossuth Lajost illeti, kinek a pesti eseményekben, az ha másból nem, úgy fentebb idézett szavaiból tűnik ki, sem közvetlen sem közvetett része nem volt.

Az országgyűlés április 11-ikéig volt még együtt, ez idő alatt elkészült az alkotmány, 11-ikén kihirdetettek a szentesített törvények s Ferdinand király magyar beszéddel zárta be személyesen az országgyűlést.

* * *
A nemzet leghőbb vágyait látta teljesedve, bizalommal tekintett a jövő felé. Csalfa délibáb volt a márcziusi napok örömmámora. Alig néhány hét mult s fegyverrel akarták elvenni a mit a nemzet, bár rég és mindig megillette, jogos harcban vívott ki.

S e pillanatban nagynak bizonyult a magyar, oly nagynak mint azelőtt soha. Egy ember volt az egész nemzet, s fegyverrel megtámadott szabadságát fegyverrel védelmezte, a férfi vérét, életét, a nő ékszerét és egész vagyonát vetette a haza oltárára s mindenki küzdött, hogy a nemzet jogát védje.

A küzdelem vége Világos volt. De e szent küzdelem vége nem lehetett és nem volt a nemzet halála, a nemzetnek e harcban elontott vére nem hibába folyt. Kicsavarhatták kezéből a puskát, kardot, de sohasem jogérzetét, a nemzet a fiainak vére által megszerezett földön küzdött tovább a jog fegyverével, s hogy e harc eredményes lett, hogy ma szabad magyar hazának szabad polgárai vagyunk, ama legdicsőbb szabadságharcnak köszönjük.

S bizvást tekinthetünk szemébe a jövőnek is, nem aggasztanak az északi láthatáron tornyosuló fellegek, a magyar erősebb, hatalmasabb ma mint valaha volt.

A magyar nemzet nem fog népek által siratva sirba szállni, mitől még Vörösmarty féltette, halad az önművelődés öntökélyesedés útján, s jaj annak, ki támadja.

A magyarok Apostoli Királyának szava egy millió magyar harczost szólít a sikra, s e nemzedék, mely oroszlanok ivadéka, nem lesz rosszabb apáinál, s harczunk emléke népek szabadsága, nemzetek feltámadás lesz. Éljen, ki vezérünk lesz e szent harcban: a magyarok Királya, éljen a hon és szabadsága!

vari főhítségnek nagyszabású emlékbeszédet mondott az elhunyt fölött. Szertartás után a gyászmenet megindult, melyet Augusztó császárné ablakából nézett. Frigyes császár, Bismarck és Moltke nem voltak jelen a székes-egyházban.

Berlin, márcz. 16. (este 8 óra 15 perc.) A gyászmenet két órai ut után 3 órakor ért mauzoleumba. Vilmos trónörökös közvetlenül a koporsó után haladt, a mi mélyen megható benyomást gyakorolt. *Frigyes császár palotája ablakánál állott tábornoki egyenruhában a fekete-sasrend szalagjával. Miadaddig ott maradt, míg az ágyúk sortűzét adták,* mely a koporsó beszentelését követte. *Tekintetét folyton mauzoleumra irányozta.* Viktoria császárné családjával és összes fedelmi személyekkel jelen voltak mauzoleumban a gyászünnepélynél, mely négy órakor ért véget.

Az új császár állapota.

III. Frigyes császár — az utóbbi jelentések szerint — jól érzi magát. Most már ismét előbbi életrendjét követi. Reggel 7 órakor kel fel; a dejeuner és ebédet családja körében tölti el s igen korán fekszik le. Esti 9 óra után egy félóra elteltével már teljes nyugalom uralkodik Charlottenburgban. Frigyes császár trónralépte óta a legbuzgóbb szorgalommal dolgozik, még az orvosok is, kik reggel és este meglátogatják, az íróasztalnál találják.

A császár állapotáról a „Köln. Ztg.“ rossz és aggasztó híreket közöl, melyeket azonban határozottan megczáfolnak.

Frigyes császár 13-án d. e. 10 és fél órakor a kastélyban fogadta a Berlin hatóságának küldöttségét, mely Forckenbeck főpolgármester vezetése alatt a városi tanács 5 tagjából és a képviselő testület 7 tagjából állott. A császár a császárnéval jelent meg és lekötélvező szívélyességgel üdvözölte a küldöttséget. A császár íróasztalán papírszeletek feküsznek, melyekre azt, a mit mondani akar, rájegyzi. Több ily papírszeletre már előre fel vannak írva e szók: „igen!“, „nem!“ mi által az érintkezés nagyon meg van könnyítve.

Román lapszemle*)

Kicsit sok a jóból, úgy vélheti a „Tribuna“, midőn ujabbán tudatja olvasóival, hogy most már nem őt, hanem hét sajtópörrel kerékedhetnek a hazai román sajtó termékei. Soknak sok, de mennyire igyekszik is a „Tribuna“ bebizonyítani Bretianó előtt, a ki régi módú író — de legea veche — hogy a hazai román lapok nem irnak olyan vad, embertelen módon, mint a bukaresti ellenzék lapjai s hogy ők nem helyeslik azt az erélyt: még sem bizonyít ez a sok sajtóper egyebet, mint azt, hogy a bukaresti Epoque és társai is csak hatással voltak azokra a sajtóperekre. Az ember elborzad, ha csak azt a kis mutatványt olvassa is, melyet a „Tribuna“ a bukaresti Epocheiából kóstolól mutatott be olvasóinak, hogy mennyire kiveszett minden szemérem és emberiség azokból a ficsorokból, kik az Epochát csinálják.

A miniszterelnök és társai nem egyebek ott, mint rablók, tolvajok, gyilkosok. Aztán milyen nyelvezettel van ez előadva! — Megbecsüljük olvasóinkat, midőn azokból csak egy mondatot sem fordítunk át. Mi teljesen elhiszszük, a mit Bretianó a senátusban nyilvánított, hogy t. i. őt az ellenzék harcmodora indította arra, hogy félreálljon s egyttal becsületére fogadta, hogy nem fog helyet foglalni az új kabinetben. Belátta, hogy polgári vérontás nélkül tovább nem maradhat helyén.

Nem a rendőrség, katonaság, hanem a szabadelvűpárt hívei lettek volna kénytelenek a csokojokat feleletre venni s utczai harcban megsemmisíteni. Bretiano ezt meg akarta előzni s mint jó hazafi, a polgárvértől irtózkodott.

A „Tribuna“ nem ad hitelt Bretianó nyilatkozatának. Ő azt hiszi, hogy valami külügyi ok s hogy éppen Bulgária miatt vonult Bretianó. Németország és Ausztria-Magyarország felhívták volna Bretianót, hogy vonuljon be Bulgáriába és ott állítsa helyre a rendet. Bretianó a bolgároknak mint jó szomszédoknak őszinte barátja s inkább lemondott, minthogy erre a fegyveres beavatkozásra rászánja magát.

Már most kinek adjunk igazat, a Tribunának-e, vagy Bretianónak? Szükségtelen fejtörés. A romániai zabolátlan mocskos sajtó még az angyalból is ördögöt képes csinálni. Helyén van az, hogy a szemérmellen izgató nyelvezet nálunk meg ne honosodjék. Helyén van, hogy az aradi komolyabb román értelmiség megczáfolja Magdu aradi ügyvédet a bukaresti a vörös lapban a „Romanul“-ban és kijelenti, — hogy Aradon szó sincs arról a románok között, mintha ők

tüntetni akartak volna, avagy akarnának a Doda sajtópernek tárgyalása alkalmával. Még a bukaresti vörös lap is tudomásul veszi azt a nyilatkozatot és nem kételkedik, hogy a tüntetés elmaradása a román nemzeti párt érdekében történék. Hanem ez a Magdu historia is újabb bizonyítéka annak, hogy a bukaresti románokat hazánkól izgatják ellenünk.

A „Gazeta“ azt írja, hogy a „Nemzet“ nagyon megnehezített Mocsonyi Sándor ismeretes leveleért s azt hiszi, hogy Mocsonyi nem fog a felelettel adós maradni s meg fogja a „Nemzet“-et győzni, miszerint a nemzetiségi szent ügyben minden román hazafi és jóérzelmi ember a néppel tart.

Azon hirre pedig, mely szerint Maramarosvármegyében a törv.-hatósági közgyűlés a községek neveinek megmagyarosítását mondotta ki, azt jegyzi meg, hogy mindannak daczára az a megye román megye(?) fog maradni, még ha összeapritanák is ezt a román nemzetiség ellenségei.

Czifra szóvirág ez az egész, mert Maramaros vármegye csakis a dákoróman térképeken van úgy ki pinpálva, mint Dákórománia legészakibb határa, de tényleg ott a községekben a ruthének vannak többségben, kik igaz magyar hazafiak. A négy koronaváros pedig, u. m. Sziget — de nem Sigetu — Técső, Visk, Huszt, tisztán magyarok. Ilyenek a bányatelepek is, pl. Szlatina, Róna stb.

Maga a Marmaros vármegyei románság is nem a Gazetából és Tribunából tanulja a hazafiságot. Azok magyar honpolgároknak tekintik magukat első sorban s azután románoknak.

Tudva van, hogy 1819-ben ők mondták ki legelőbb, hogy a magyar nyelvet a népiskolákban kötelezővé teszik. Eleget bosszankodott ezért akkor is a „Gaz.“ e miatt a maramarosiakra, de azok, mint ma, úgy akkor sem kérdeztek tőle tanácsot. Aztán az a dusman kifejezés vajjon egészségére válik-e a Gazetának éppen most, midőn összesen hét sajtóperrel dicsekedhetnek? A magyar nem ellensége — dusman — a román népnek, de ha annyiszor látja nyomtatva, még elhiszi. A magyar sajtó ott, hol helyén látja, irgalom nélkül rásújt a dákorómanokra, de nem bántja a román népet, mert tudja, hogy ez nem oka, csak köpenye az izgatónak.

Czenkalji.

Helyi és vidéki hírek.

Kérelem. Lapunk azon t. előfizetőit, kik díjikkal még hátralékban vannak, kérjük tisztelettel az előfizetések szíves beküldésére.

Meggyegylés. Brassó megye törvényhatósági bizottsága április hó 11-én tavaszi közgyűlést tart. Megelőző napon lesz állandó választmányi ülés.

Magyar színészet. Geröffy színtársulata holnap vasárnap, kezdi meg 12 előadásra tervezett ctyklusát Brassóban. Bemutató lesz Csiky Gergely kitűnő 3 felv.-os népszínműve: „Szökött asszony“. A derék társulatot ismételtén ajánljuk a t. közönség szíves figyelmébe.

Balogh Tamás, az oly korán elhunyt róm. kath. főgymn. tanár halálát gyászlobogó hirdeti a róm. kath. gymnasium épületéről. Temetése ma d. u. 3 órakor lesz a bolonyai r. kath. temető halottas házából. A ravatal ott van felállítva. Az elhunyt tanítványai szép jelét adták a tisztelet- s kegyeletnek. Minden osztály külön-külön diszes koszorút helyezett el a koporsóra. Ezenkívül koszorút adtak tanártársai és a róm. kath. főelemi iskola tanítói kara.

Utóhang. A kereskedelmi és iparkamarai választásokra vonatkozólag úgy értesülünk, hogy egy hazafias érzelutű román iparos, Antoni Vaszilie, ki mindég a magyar iparossággal tartott, magára vette volna azon állításunkat, hogy a románok vezetői megszegték szavukat s elpártoltak tőlünk. Szívesen jelentjük ki, hogy ez reá nem vonatkozott.

Rendőri hírek. Figyelmeztetés. A háztulajdonos, illetve felügyelő urak ezennel figyelmeztetnek, hogy udvaraiknak hó s piszoktól való tisztítására gondot fordítsanak, minthogy a város összes udvarai gondos rendőri ellenőrzésnek fognak alávetettni.

A sajtóvétséggel vádlott „Gazeta Transylvaniei“ ügyében a végtárgyalás e hó 21-én fog Kolozsvárott megtartatni.

Tatrangi műkedvelők. A tatrangi műkedvelők kimutatását vettük; 22 frt 40 kr felülfizetést mutat ki. Jövőre részleteseo közöljük.

Márczius 15-ike Kolozsvárt. A kolozsvári m. kir. Ferencz József tud. egyetem ifjusága is a nagy napot méltó fényvel ünnepelte meg. Dél előtt 10 órakor vonult ki az egyetem összes polgársága a Rákóczy induló hangjai mellett a főtérrre, hol már nagy közönség várta. A „Hymnus“ elhangzása után a diszmagyarba öltözött Inczedy Samu báró lépett az emelvényre, a „Talpra magyar!“ elszavalva. Ezután a „Szózat“ énekeltetett az összes hallgatóság által. Még el sem hangzottak ennek végzavai, midőn a szintén diszmagyarba

öltözött Incze Béla tanárjelölt lép az emelvényre, gyönyörű emlékbeszédének elmondására, melyet valódi szónoki hévvel adott elő, a végén pedig, midőn Kossuth Lajos-t éltette, riadó éljenzésben veszték el szavai. „Kossuth Lajos nótájának“ hangjai mellett vonult az ifjuság a főtérről a temetőbe, kísérve nagyszámú közönségtől. Itt Bene István joghallgató tartott valódi ifjúi lelkesedéssel és szónoki hévvel beszédet, melyet a nagy tömeg helyeslései szakítottak gyakran félbe. Innen az összes jelenlévők visszavonultak a főtérrre, hol is Greskovics Imre joghallgató szavalt egy költeményt, melynek végső sorait az összes ifjuság ismételte. Azután visszatértek az egyetemhez, mivel az ünnepély véget ért. A márczius 15-iki állandó bizottság jelen volt az ifjuság ünnepén, míg az ifjuság is képviselve volt a Redoutban tartott ünnepélyén. Délután 3 órakor ugyanis a Vigadóban volt nagy szabású ünnepély. Ünnepi szónok Sándor József, az Emke. lánglelkű titkára volt, ki soha oly hatást föllépésével el nem ért, mint ezen remek beszédével, mely a nőkhöz volt intézve.

Megszűnt a kolozsvári tanító-képző intézetben a ragály. Az intézet f. hó 16-án ismét megnyitattott.

Hangverseny. Nagy műélvezetet szerzett Popovici N. H. szerdán a Nr. 1. termében rendezett hangversenyével. Verdi, Weber, Lassen, Lassel, Schubert s Dima neveit találtuk a műsoron, mely változatosságánál fogva a hangversenyt rendezőnek bő alkalmat nyújtott énekművészetét a legkülönbözőbb oldalról bemutatni. Popovici ur hangja elég üde s erőteljes; hangterjedelme meglepően nagy, a művésziességig iskolázott és gyönyörűen jut különösen a pianissimokban érvényre. Egyik-másik dalnak felfogásával kevésbé tudnánk megbarátkozni. Az est sikerében osztozott Grigorovic N. kisasszony, ki három, általa nyilvánosan már többször játszott adagiót adott elő hegedűn. A zongorakiséret nehéz és hálátlan feladatát Frank ur elismerésre méltó módon teljesítette. — A terem az utolsó helyig megtelt s a közönség azon reményében: igazi művészi éneket hallani, nem is csalódott.

„A hirlapirodalom érdekében.“ Budapest egy „Irodalmi társaság“ alakult, állítólag nagy tőkével, mely képes hetilapot akar kiadni Brassóban is. A lap persze Budapestén adatik ki s. p. egyenlő tartalommal az ország több városa számára, csak „szerkesztőket“ keres mindenütt, a ki nevét kölesközze oda s maga legyen piscus-masculus. Brassónak is jutott a szerencse, a kísérlet tárgya lenni s ez annál érdekesebb, mert az illető „irodalmi társaság titkársága“ azt mondja, hogy nekik annyi pénzök van, hogy „nem pénzt keresni, hanem pénzt kiadni meggyünk Brassóba.“ Boldog állapot, mikor valakinek Magyarországon ennyi pénze van s még nem is akar keresni vele, hanem kiadni akarja s „nem bánja, ha nagyobb összeget is kell ráfizetnünk e lapra.“ A lap már április 1-én akar megindulni. Az „irodalmi társulat“, melynek létezéséről eddig élő nem hallott — főpénztárosa Szekrényesi Kálmán ur, „többszörös nemzetközi bajnok“, a „Duna“ sportegylet elnöke. — A vállalat indító nem számítanak rosszul. Kiadnának Budapestén egy lapot, (kétszer hetenként 7 frt) kép is volna benne, mint a „Budapest“-ben, s ha csak 20 városban tudnának 100—100 lapot értékesíteni, pompás üzlet volna nekik. Csakhogy husz balekot a vidéken hol fognak, azt is szeretnők tudni! A ki szerkesztő akar lenni, annak a feltételekkel szívesen szolgálunk. Ugyanezt a lapot, mely Brassónak van szánva, kiadni akarja az irodalmi társaság. Erdély 20 városában s ezek közt: Kolozsvárt, Brassóban, Segesvárt, Seps-Szentgyörgyön, Maros-Vásárhelyen, Déván, Deésen, Fogarason, Szébenben stb.

Nyilvános nyugta. A nyomorban lévő, a sors csapásától sujtott Kovács Imre részére 1 frt. adományt vettünk dr. Kádbé Ferencz h ügyvéd urtól. A nemes adományt köszönjük.

Budapest főváros tegnapelőtti közgyűlésen Ráth főpolgármester, meleg hangú beszédben, melyet a közgyűlés tagjai állva hallgattak végig, megemlékezett arról a nagy veszteségről, mely Németországot Vilmos császár halálával érte. A közgyűlés jegyzőkönyvileg fejezte ki részvétét, melyet a kormány utján a német kormányfő fog közölni.

Tűz. N.-Küküllő megye Hásság községében tűz ütött ki, 7 gazda leégett. A kár 1764 frt, miből azonban csak 850 frt volt biztosítva.

Betörések. Fogarasmegye Korb községében a betörések száma ijesztő mérveket öltvén, az alsó-árpási derék esendő szakasznak sikerült a tetteseket kinyomozni s elfogni. A fogarasi kir. járásbírósnál várják megérdemelt büntetésüket.

Éhínség. Alvincz vidékén kitért az éhínség. 30 család küzd ezen borzasztó rémmel. Éhtyphustól tartanak. A szolgabíró előterjesztést tett ezek érdekében az alispánnak.

Ingatlanok bírói árverezése. Türkösön 1888. évi márczius hó 19-én délelőtti 9 órakor Antal Gyerkó Anna ingatlanai fognak elárvereztetni 130. forint kikiáltási árban; az árverést a hosszufalusi kir. járásbíró-ság mint bírósági kiküldött foganatosítja.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos
Szerényi József.

*) Lapszemlénk két utolsó számunkból nagy tárgyal-maz miatt szorult ki. Szerk.

Ezennel közhírré tétetik, miszerint Brassó város tulajdonát képező, a város területén fekvő ingatlanok — melyek alább részletesen vannak megnevezve — új bérbeadására nézve folyó évi április hó 5-én, esütörtökön délutáni 3 órakor a városi gazdasági hivatal helyiségében írásbeli versenytárgyalás fog a pályázati és szerződési feltételek keretén belül tartatni.

A bérbeadási és szerződési feltételek nevezett napig a rendes hivatalos órákban a városi gazdasági hivatal helyiségében bárki által betekintheők. A tekintetes városi képviselőnek a legelőnyösebb ajánlatra vonatkozó jóváhagyás azonban fenn van tartva.

Bérelni szándékozók felhívatauk tehát ezennel, sziveskedjenek 50 kros bélyeggel ellátott, írásbeli zárt ajánlataikat legkésőbb nevezett napnak déli 12 órájáig Hintz Ernő városi gazda úrnál benyújtani.

Az ajánlatokhoz az ajánlott egy évi bérösszeg 10%-ának vagy készpénzben, vagy törvényesen óvadékképes értékpapirokban óvadék gyanánt csatolva kell lennie; világosan s minden kétséget kizárólag kell kitéve lenni, hogy ajánlattevő melyik bérlettárgyra teszi ajánlatát; továbbá, hogy a bérlettételeket ismeri s azoknak magát minden tekintetben feltétlenül aláveti; végül pedig megkívántatik, hogy az ajánlatban az egy évre ajánlott bérösszeg úgy számokkal mint betűkkel legyen kiírva.

A bérlet tartama minden tárgyra nézve a következő hat bérleti év. A bérlethirdetmény tárgyát képező, illetve bérbe adandó ingatlanok a következők:

1) A város tulajdonát képező 16. számú ház, kerítel.	Eddigi évi bérösszeg 3150 frt — kr.
2) A városi sörház.	3271 „ 50 „
3) A sétatéri kávéház.	2001 „ — „
4) Bolt a város tulajdonát képező 17. számú házban	820 „ — „
5) 4-ik számú bolt az áruházban.	240 „ — „
6) 5-ik „ „ „ „	300 „ — „
7) 10-ik „ „ „ „	200 „ — „
8) A szentlélek-utca kapunál kisebb raktár	12 „ — „
9) Egy pince a rózsapiacz 55. sz. a. levő, a város tulajdonát képező házban.	12 „ — „
10) Czukrázbódó a f. sétatérén	40 „ — „
11) Városi koresma a Barczán az eddigi fogyasztási adó (accis) szabadság nélkül.	

Brassó, 1888. márczius 8 án.

A városi tanács.

Árlejtési hirdetés.

A sepsi-magyarósi ev. ref. egyházközség templomán részben kijavítandó, részben újra készitendő kőmíves, ács és asztalos munkák árlejtés útján a kevesebbet vállalkozónak idei április hó 8-án délutáni 1 órakor kezdődőleg Sepsi-Magyarósi községében az ev. ref. papilakon tartandó nyilvános árverezés útján ki fognak adatni.

Az összes munkák kikiáltási ára 995 forint o. é.

Hogy a kőmíves, ács és asztalos munkák egy vagy több vállalkozónak adatik-e ki, az az árverezéskor fog elhatározatni.

A vállalkozót illető feltételek az irt papi hivatalnál addig is bárkikor megtekinthetők.

(125) 1—2

A presbyterium.

Mariaczei gyomorsoppek.

Künnö hatású szer a gyomor minden betegségeiben.

Védjegy.

Főfőműhatatlan étvágyhiány, gyomorgöngyösség, rossz illatú lelekzet, felüvadás, savanyu felbőfés, kolika, gyomorhurut, gyomorfőgés, homok- és daraképződés, túlságos nyálkaképződés, sárgaság, undor, hányás, fűfűzés (ha a gyomortól ered), gyomorgöngy, székszorulás, a gyomornak ételekkel és italokkal való túlterhelése, gillisták, lép-, máj- és aranyeres bántalmak esetében. — Egy üvege 3 kr., ha használati utasítással együtt 35 kr., kettős palack 60 kr.

Központi szétküldés Brady Károly gyógyszerész által Kromslerben (Morvaország).

Kapható minden gyógyszerárban.

Óvás! A valódi mariaczei gyomorsoppeket sokat hamisítják és utánozzák. A valódiság felől minden üvegnek címkéje, a fenti védjeggyel ellátott borítékba kell göngyöltve lennie és minden üveghez mellékelni használati utasítást, mely meg kell jegyezze lenni, hogy az Kromslerben Gusek Henrik könyvnyomdájában nyomtatott.

Valódi minőségben kapható: Brassóban Goos J., Hornung Gyula, Jekelius J. özege, Kellemen Ferencz a Fehér templomhoz címzett és Schuster L. K. gyógyszerárban; Földvárt Schneider Vilmos gyógyszerésznél; Sepszi-Szentgyörgyön Begeg Bálint és Barabás Ferencz gyógyszerészeknél.

(83) 4—52

Fényképészeti műterem.

Van szerencsém ezennel teljes tisztelettel értesíteni a n. é. helybeli s vidéki közönséget, hogy

fényképészeti műtermemet

Nagy-utca 304. szám alatt, Papp Ferencz ur házában saját nevem alatt megnyitottam. — Műtermem vállalkozik mindennemű a fényképészet körébe vágó munkák gyors, pontos, izlésszerű s művészi kivitelű elkészítésére

a lehető legjutányosabb árak mellett.

Kérem a n. é. közönség szives jóindulatu támogatását.

(1) 66—

Mély tisztelettel **Knapp M.** fényképész.

Költözködések

vasuton és gőzhajón csomagolás és átrakodás nélkül újdonszerű, elzárható

Patent Butorszállító-kocsikkal

eszközzel

Aronsohn H. és társa

szállítók Brassó, Klastrom-utca 10 sz.

Előnyö alkalmi bevásárlás

KOVÁSZNAI és KERESZTESY

női divattermükben

(71) 10—

BRASSÓ — FÖTÉR.

Menyasszonyi, séta- és házi ruhák (toilettek) a legújabb divat szerint készülnek. — Továbbá a raktár egy részét tartalmazó női divat gyapjú és selyem ruhaszövetek fekete és minden színben, posztómaradékok, mosó satin és cretonok, ugyszintén női- és gyermek-felöltők, esőköpenyek és mantillek a tavaszi új bevásárlás folytán előnyös áron adatkuk el.

Minták kívánatra bérmentve küldetnek.

Ugyanott egy gyakornok fölvetetik.

Gyors és biztos segély gyomorbajok és azok következményei ellen.

Az egészség fenntartása a nedvek s egyszersmind a vérnek is tisztítása s tisztántartására s a legjobb emésztés előmozdítására a legjobb s leghatásosabb szer, a már évek óta ismeretes s közkedvelt

dr. ROSA-féle életbalzsama.

Ez a leghasznosabb s a leggyógyhatásosabb gyógyfűvekből a legnagyobb gonddal készitve, teljesen megbízhatóan a legjobbnak bizonyult be mindennemű emésztési bántalmaknál, gyomorgörcsnél, étvágyhiány, savanyu felbőfés, torlódás, aranyeres bántalmak stb., stb.-nél. Ezen kitünő hatásánál fogva tehát ez már is a legjobbnak bizonyult s a legbiztosabb házi gyógyszerre vált.

Egy nagy üveggel 1 frt, egy kis üveggel 50 kr.

Több ezer elismerő- és dicsőirat van kitéve szives betekintés végett.

Óvás! Hamisítások kikerülése végett mindenkit figyelmeztetek, hogy az én valódi s az eredeti utasítás szerint készitett, dr. Rosa-féle életbalzsamom mindig egy palackja két lemez papirba van csomagolva, mely a hosszoldalán a következő felirattal van ellátva: **Dr. Rosa-féle életbalzsam** Fragner B. gyógyszerárától a fekete sashoz Prágában 205. sz. III. német, cseh, és francia nyelven, s melynek homlokzata az ide mellékelte örvényesen leteteményezett védjeggyel van ellátva.

Dr. ROSA életbalzsama valódi minőségben kapható a készítő főraktárában

FRAGNER B.

gyógyszerárában „a fekete sashoz” Prágában, 205. sz. III. továbbá Brassóban Kellemen Ferencz és Kugler Ede, valamint Budapeston Török József gyógyszerész uraknál. Az osztrák-magyar birodalom valamennyi nagyobb gyógyszerárán raktáron tartja ezen balzsamot.

Ugyanitt kapható még:

Prágai egyetemes házi-kenőcs.

ezer meg ezer hálaírat által elismert biztos gyógyszer mindennemű gyuladások sebek és daganatok ellen. Biztos sikerrel alkalmazható a női mell gyuladása, tejmegrekedése és keményedésénél, a gyermek választásánál; a genyedéséknél vérdaganatoknál, genyefekadásoknál és pokolvárnál; körömdaganatnál s az ugynevezett körömméregnél a kézen vagy lábón; keményedéséknél, duzzadásoknál, mirigydaganatoknál, szalonnadagnál, holttestemnél stb. Minden gyuladás daganat, keményedés, duzzadás a legrövidebb idő alatt gyógyittatik, a hol azonban már a genyeképződés már beállott, a daganat a legrövidebb idő alatt fájdalom nélkül fölszívja és meggyógyitva lesz.

25 és 35 kros szelenczékben.

(11) 10—15

Óvás! Mintán a prágai egyetemes házi-kenőcs igen gyakran utánoztatik, mindenkit figyelmeztetek, hogy az eredeti utasítás szerint egyedül csak általam lesz előállitva. És pedig csak akkor valódi, ha a sárga fémdoboz, melyben foglaltatik vörös használati utasításba (9 nyelven nyomtatva) és két lemez papirosba, mely az idemellékelte védjeggyel van ellátva, van becsomagolva.

Fül-balzsam. A legkísérlettel és számos kísérlet által mint legmegbízhatóbb szer ismeretes a nehéz hallás meggyógyítására, s a teljesen elvesztett hallás visszaszerzésére. — Egy palack ára 1 frt.

A legfőbb kitüntetések, a legnagyobb világkiállításokon, 1867-óta.

Mindenkor határozottan:

Liebig társaság

hús-kivonata kérendő,

Csak akkor valódi,

ha minden doboz árujegye, a mellékelte névaláírással kék nyomásban van ellátva.

A Liebig féle húskivonat kitünő és erőteljes húsléves rögtön előállitására, valamint leves, mártás, főzelék és húslevek javítására és fűszerezésére szolgál. Helyesen használva rendkívül kényelmesége mellett, a háztartásban igen nagy megtakarításra is nyújt alkalmat. — A legkitünőbb erősítőszert a gyengélkedők és betegek számára.

Liebig

A Liebig társaság központi raktára az Osztrák-Magyarbirodalom számára:

Berck Károly, osztr. csász. kir. udvari számlitónál, **Bécs**, I., Wollzeile 9 sz. a.

Kapható továbbá valamennyi nagyobb fűszer-csemege és gyógyfűszer kereskedésben, valamint minden gyógyszerárban.

A legfőbb kitüntetések, a legnagyobb világkiállításokon, 1867-óta.